

“ZIE DAAR KOMT UIT HET OOSTEN EEN KEIZER AANGEVAREN” OOSTENDE. 2-3 AUGUSTUS 1890 :

EEN MOMENTWEERGAVE VAN EEN MONUMENTALE INTREDE

door **Emile SMISSAERT**

Aimé SMISSAERT (1876-1926), grootvader van ondergetekende en drukker-uitgever van het weekblad “De Duinengalm”, een sedert 1942 niet meer verschijnende spreekbuis van de Katholieke Partij en Burgersbond in Oostende én de grote, vooroorlogse concurrent van “de Zeewacht”, maakt gewag van een tweede overkomst van Willem II, keizer van het Duitse Rijk; naar Oostende. Wij laten hem, postuum, één van zijn notities over Wereldoorlog I ten beste geven :

Woensdag 20 oktober 1915

371e dag der Bezetting

“Ei je de keizer nie gezien ?” – ‘t is ‘t liedje dat men heden overal hoorde en menig Oostendenaar was erg gestoord dat hem die vraag werd gesteld : “hij heeft den keizer gezien”, wordt immers gezegd van iemand die te diep in ‘t glas heeft gekeken ! Vandaag echter heeft ‘t woord eenen anderen zin : onze stad is vereerd (?!?) – wij schreven schier “onteerd” – geworden door het bezoek van den Kaiser, van Wilhelm d Meineedige !

‘t Gerucht liep reeds van gister in stad, bij de Duitschers, rond dat hij zou komen – en, feitelijk, hedenmorgen, een weinig na 8 ure, paradeerden 6 groote autos en een autocar op den Zeedijk, waarvan den toegang aan het publiek totaal verboden was. Rond 7.40 uur werden de banken weggenomen, die op den hoek der Van Iseghemlaan en Zeedijk den toegang tot de geliefkoosde wandeling der vreemdelingen versperren en een paar minuten nadien kwamen de 7 voertuigen in volle vaart, de ramp der laan afgereden. De 6 autos waren toe; in de tweede zat de Kaiser met 3 opperofficieren. De Kaiser droeg eenen grijzen overjas en eenen pinhelm; hij was dus heel eenvoudig gekleed en ware ‘t niet geweest dat zijn “physimus” goed gekend is, velen zouden hem gekruist hebben zonder ooit te denken dezen te hebben ontmoet die voor de Geschiedenis de verantwoordelijkheid dragen zal van de afgrijselijke moorderijen die sedert 15 maanden Europa sidderen doen !!! In de andere autos zaten opperofficieren, eveneens in klein uniform; in de autocar, een open voertuig, zaten 8 soldaten der keizerlijke wacht, de pinhelm op het hoofd.

In volle vaart sloegen de zware autos de Vlaanderenstraat in en voort ging het langs de Kapellestraat, de Vander Sweepplaats en de de Smet de Naeyerlaan naar Blankenberghe op te midden de onverschilligheid der voorbijgangers, waaronder er voorzeker weinig waren die den Kaiser erkenden !

Over 25 jaar bracht Wilhelm II een eerste bezoek aan onze stad : dan werd hij ontvangen met muziek en juichtonen : toen kwam hij als vriend en had ons volk volledige vrijheid zijne gevoelens uit te boezemen !

Heden trekt Wilhelm II door onze stad als een vluchtend misdadiger. Geen muziek, geene juichtonen, neen ! Ware ons volk vrij, verwenschingen en vervloeking en zouden hem naar het hoofd worden geslingerd : er kleeft immers Belgisch, ja, Oostendsch bloed aan zijne keizerlijke handen !

Wat is de Kaiser hier komen doen ?

Een wapenschouw houden op het strand

Waarlijk, dit bezoek van de toen nog jonge “Kaiser”, pas twee jaar aan de macht en enkele maanden los van de invloed van BISMARCK, aan onze stad in augustus 1890 om er Koning Leopold II te begroeten als familielid, bracht heel wat beroering teweeg.

Erst aan het Hof, maar schier onmiddellijk ook op de Oostendse en Belgische bevolking, en het wekte zelfs internationale belangstelling ! Onvoorstelbaar voor een kuststad die wel een en ander

gewoon was, maar toch... Vanzelfsprekend wenste men deze zeer hoge bezoeker een waardige ontvangst te bezorgen en hiertoe ontbood onze vorst de heer MONTANGIE, toenmalig burgemeester van de stad, op het Paleis in Brussel. Hij legde hem zijn wens voor, dat aan het Duitse staatshoofd een grandioos onthaal zou toebedeeld worden en dat zijn geliefde zomerresidentie Oostende daarbij niet zou onverlet laten. Koning Leopold II uitte de gedachte dat het bezoek van Wilhelm II, toen nog hoog in aanzien en van wie de internationale gemeenschap heel wat positiefs verwachtte, aan Oostende in de herinnering zou blijven natrillen en wees op het effect voor het lopende zomerseizoen : een buitengewone toeloop van vreemde bezoekers aan Oostende was te verwachten. De lokale krant "Echo d'Ostende" meldt in een kanttekening dat

"(...) niet alleen alle Duitsers die in België verblijven – en zij zijn talrijk – naar Oostende zullen toestromen, maar ook allen die momenteel in ons land op doortocht zijn – en zij zijn eveneens groot in aantal – lassen een kortstondig verblijf te Oostende in teneinde aanwezig te zijn op "de grote dag". Vanuit het Rijnland en verderop voeren de treinen, zonder ophouden en met honderden tegelijk, reizigers aan die wel eerst halt houden te Brussel vooraleer door te reizen naar de kust. Het komt neer op een "vreedzame" (!) invasie, en zowel de hoteliers als de cafébazen alsook allen die leven van het "seizoen" kunnen er maar wel bij varen ' Elke dag krijgen de hotels en particulieren vraag naar logeerkamers (etc).

Prima,... maar "wie zal instaan voor de kosten ?" Het stadsbestuur van Oostende stelde zich hiervoor garant : de wens van de Koning is een eer en een bevel voor ons ! En ietwat pochend : al mogen de kosten oplopen tot meer dan 20.000 of 30.000 frank (muntwaarde van die tijd, welteverstaan). De regering zelf distancieerde zich uitdrukkelijk van elke financiële tussenkomst en enkele dagen na het bezoek kon men in de pers lezen dat Leopold II de vele uitgaven voor zijn rekening nam, en dit gebaar – het zoveelste dat de Koning reeds gesteld had ten voordele van zijn oogappel aan de Kust – zal beslist voor opluchting en voldoening gezorgd hebben bij de stadsmagistratuur en de inwoners. Even een menselijk, soms al te menselijk, trekje aanhalen dat telkens weer opduikt bij ceremonies. Zodra het nieuws, na ruim veertien dagen van onzekerheid daarover, van de komst van Willem II, keizer van Duitsland, naar Oostende bevestigd was, werd het College van Burgemeester en Schepenen door sommigen verwoed aangeklampt met dringende verzoeken. Allerlei slag van mensen die, waar of niet, beweerden hen te "kennen", probeerden hen een plaats of een betere plaats dicht bij, te ontfutselen. En, even typisch en gewiekst, werd dit afgewimpeld met het argument dat niet de Stadsverheid maar de Diensten van het "Paleis" voor de uitnodigingen zorgden.

Tevens deden allerhande geruchten de ronden. Eén ervan was dat enkele mailboten het jacht van de Keizer tegemoet zouden varen, maar dat bleek lozer praat te zijn. Een maatregel waar wij, mensen die leven in een wereld en een tijdperk van technocratie, van opkijken, is de wijze voorzorgsmaatregel om langs het gehele parcours van de stoet de straten te voorzien van een dikke laag fijn duinzand. Dit om te beletten dat tere paardenpoten en –hoeven zouden uitschuiven op het plaveisel en het gebeuren zouden ontsieren...

Koning Leopold II maakte er een erekwesitie van en geen voorkomendheid was hem teveel. Het fraaie Koninklijk Chalet op de Zeedijk stond voor de Duitse monarch en zijn gevolg geheel ter beschikking en zelf nam Leopold II voor de gelegenheid nog eens zijn intrek in het gewezen Koninklijk Paleis in de Langestraat ("Huiuze Louise-Marie", zoals het nu heet). Een galadiner voor ruim tachtig mensen wordt gepland en daarvoor is geen ruimte genoeg in het eigen Koninklijk Chalet. Daarom richt onze Vorst zich tot de stadsmagistratuur met het verzoek om tijdelijk te mogen beschikken over het "Casino" in zijn totaliteit. Kijk nu niet vreemd op, want einde vorige eeuw was dit de benaming voor de gehele eerste verdieping van het toenmalige stadhuis op het Wapenplein. Het bestond voornamelijk uit een pas opgeknapte "Balzaal", de "Witte Zaal", de Gemeenteraadszaal en de trouwzaal, benevens een paar kleinere lokalen. Een kookgelegenheid met

ovens werd aangebracht op de benedenverdieping en een trap om binnenin en ongezien verbinding te krijgen met de dinerende gasten. Precieus vaatwerk, alles in massief zilver en nog een erfenis uit de tijd van Leopold I, en allerlei kostbare opsmuk werd voor de gelegenheid aangebracht uit het Paleis in Brussel. "De Koning ontvangt" en het ging er "royaal" aan toe. In feite werd Oostende, toch al lange tijd een geliefde koninklijke residentie, nog eens extra opgesmukt. Gedurende de laatste 10 à 14 dagen voor het bezoek plaats vond, was er een voortdurend gependel tussen Brussel en Oostende, per spoor natuurlijk, met meubels, vaatwerk, garnituren, beplantingen, bloemen en nog een en ander. Niet enkel voor het banket in het "Casino", neen, ook het Koninklijk Chalet en het kleine paleis in de Langestraat kregen aanzienlijk meer confort.

Vergeet niet dat er honderd jaar geleden een heel andere levensstijl en mentaliteit op na gehouden werd en dat de kloof tussen de standen, tussen arm en rijk, diep en ingrijpend was. Zo kreeg de heer KNEIGHT, directeur der Koninklijke Serres en Tuinen in Laken, de opdracht om een speciale trein, enkel geladen met bloemen en zeldzame planten, in te lassen naar Oostende ten einde de voorziene ontvangst nog meer luister en aanzien te geven. De Koning zelf was de motor van het gehele gebeuren en deed de supervisie, soms tot in de kleinste details. Er werd aan extra logies gedacht voor de hoogwaardigheidsbekleders. Veertig kamers werden geboekt in het "Grand Hôtel de la Plage" op de Zeedijk (niet ver van het Kursaal) en een villa gehuurd voor de vier ministers van de regering, met name de heren BEERNAERT, DE CHIMAY, DU BRUYN en VANDENPEEREBOOM.

En nu een beknopt maar levendig verslag van dit bezoek in het weekend van 2 op 3 augustus 1890.

Wilhelm II, keizer van Duitsland, trad op vrijdag 1 augustus in Wilhelmshaven aan boord van het jacht "Hohenzollern". Even voorstellen : geen klein bootje maar een schip dat het bekijken waard was. Gebouwd op een werf in Kiel in 1876; lengte 85 m., breedte (zonder raderkasten) : 18 m., brutotonnemaat : ca. 1.250 ton, waterverplaatsing : 1750 m³, diepgang : 15,5 voet. Het bestond uit een tussendek, een dek, een commandobrug en achteraan een wandeldek ter hoogte van de brug. Insgelijks aan de achterzijde op het dek een dakvormige houten kap (een zg. "roef") met een salon, een eetzaal, een bibliotheek en een bureau, dit alles zeer luxueus. Vooraan hielden de officieren (8) en de bemanning (75) verblijf terwijl aan de achterzijde de privé-appartementen voor de Keizerlijke Familie geïnstalleerd waren. Het jacht bood ook accommodatie aan een privé-muziekkapel, 40 matrozen in aantal. U merkt, de Duitse keizer leefde op grote voet en dat werd ook van hem verwacht door zijn onderdanen en tijdgenoten, men vond het vanzelfsprekend en inherent aan de prestigieuze functie. Aan boord bevond zich eveneens prins Heinrich, broer van Wilhelm II. Onder begeleiding van een aantal oorlogsschepen werd koers gezet naar het eiland Wight aan de zuidkust van Engeland, beneden Portsmouth en Bournemouth. Daar hield koningin Victoria, hun grootmoeder, hofhouding in het kasteel "Osborne" en eigenlijk waren de broers op "familievisite". Waarom dan niet even halt houden in Oostende, de zomerverblijfplaats van hun oom koning Leopold II en even gedag zeggen ? Het kreeg de naam van familiebezoek en bij de machthebbers van die tijd was iedereen wel ergens verwant met elkaar, maar zo simpel lagen de werkelijke machtsverhoudingen natuurlijk niet.

Oostende, zaterdag 2 augustus 1890. Een topdag : de keizer van het machtige, uitgestrekte Duitse Rijk komt eraan ! Van in de vroegste heerste een buitengewone, weinig of nooit meegemaakte drukte en opwinding in de badstad. En de berichtgeving van dergelijke manifestatie was voor de lokale, nationale en internationale pers voorpaginanieuws. De belangrijkste dag- en weekbladen zonden hun reporters erop af. De namen van deze, sinds langs verdwenen kranten, zijn ons overgeleverd maar hier van weinig nut. Maar wanneer wij een staal van de steden van herkomst opsommen, zal dit bij de lezer van nu wel een blik van herkenning opwekken. Zij kwamen soms van heel verre, gerenommeerde steden (Berlijn, Frankfort, Keulen, Philadelphia, Londen, Parijs, Rijsel, Duinkerke) en nog talrijker vanuit het binnenland (Brussel, Antwerpen, Luik, Gent, Doornik, Verviers,

Oudenaarde, Brugge) en... Oostende ("La Feuille d'Ostende", "La Saison d'Ostende" en "L'Echo d'Ostende : de drie halfwekelijkse bladen waaruit de gegevens en feit voor dit artikel geput werden).

Nemen we even zo'n lokale krant ter hand, bijvoorbeeld "L'Echo d'Ostende".

"(...) Overal Belgische en Duitse vlaggen. Vooral de Koningstraat biedt een mooie aanblik. Alom feeststemming en zonneschijn, oef, want gisteravond nog regende het dat het goot ! (...)".

Laat ons een eindje meelopen met de reporter die al vroeg post gevat heeft aan het Station Oostende-Kaai (nog het oude gebouw, maar op dezelfde plaats waar ons huidige station staat). Kijk, is dat niet Koning Leopold II ? Waarachtig. De koning is persoonlijk en lang voor tijd een laatste inspectie komen houden. Een vorst in ongewone doen :

"(...) Zijne Majesteit komt te voet aan, zonder begeleiding van een vleugeladjutant of een ordonnansofficier. Na zich vergewist te hebben van de goede gang van zaken, drukte hij zijn tevredenheid uit en ging weer weg. Op de Visserskaai houdt hij een kleine, open paardenkoets aan en laat zich naar het Paleis in de Langestraat rijden, terwijl de koetsier zeer aangedaan en perplex is door de eer die hem onverwacht te beurt valt (...)".

Ook deze koning doorbreekt bijwijlen de ijzeren voorschriften en de rigiditeit van het "protocol". Het verleent wat meer menselijkheid aan een man die in wezen een hard en in feite een ongelukkig mens was, en de vele amoureuze perikelen, echte of hem toegeschreven; konden dit niet verdoezelen of verhelpen.

Het zeestation en de typische onvertaalbare en onvervalste Oostendse plaatsnaam "de Débarcadère" werd de week vooraf duchtig schoongemaakt, grondig opgefrist en geverfd. Enkel het puik van 's lands dignitarissen mocht aanwezig zijn bij de ontvangst en deze elite werd voorafgegaan en geleid door enkele leden van de Koninklijke Familie : Leopold II, zijn broer Philippe (graaf van Vlaanderen) en zijn oudste neef, prins Boudewijn die het jaar daarop, in 1891, op heel jonge leeftijd zou overlijden.

Het was nu wachten op de hoge gast. 12.30 uur : het voorziene uur van aankomst maar "Hij" laat op zich wachten. Om 13.00 uur dreunt een eerste kanonschot (er zullen nog 100 salvo's, afgeschoten vanuit de duinen aan de overzijde van de haven, volgen), alle kerkklokken van de stad vallen in : het keizerlijke jacht loopt de haven van Oostende binnen... Uit een artikel van die tijd deze aanhaling :

"(...) Het spektakel is de moeite waard. De pas vernieuwde en nu bevlagde staketsels en de kaden zien zwart van het volk dat juicht en joelt. De "Hohenzollern" oogt wit en mooi, hier en daar verguld en voorzien van de keizerlijke adelaar. Wilhelm II prijkt, alleen en fiks in de houding, op de zgn. "kampagne" van het schip en beantwoordt op militaire wijze de ovaties van de menigte.

Het jacht beweegt zich moeiteloos en ongehinderd door haar diepgang naar de kade. Het ceremonieel neemt een aanvang. Beurtelings worden de nationale hymnen door militaire kapellen uitgevoerd en de troepen bewijzen de eer. Het aanlegmanoeuvre gebeurt moeilijk en neemt een twintigtal minuten in beslag. Een mooie jonge vrouw biedt de keizer een boeket rozen aan, versierd met de Belgische en Duitse nationale kleuren, in het salon van het station.

Het hoge gezelschap verlaat de "Débarcadère". Een eskadron lansiers opent met vaandel, gevolgd door een koets waar keizer en koning in plaatsnemen. In een tweede koets zitten de Graaf van

Vlaanderen, prins Boudewijn en prins Heinrich. Hof- en legerdignitarissen voegen zich in een aantal rijtuigen bij de optocht die afgesloten wordt door een eskadron van de cavalerie.

Het is een triomftocht ! Vanaf Het Zeestation, de Oude Mijn (de "Sierk"), de Visserskaai, de Dijk (=Albert I promenade), de Oosthelling van het Kursaal, de Leopoldlaan en rechtsaf door de Koningstraat naar het Koninklijk Chalet. Het Oostende van 1890 bruist, leeft, beweegt, juicht zich de ziel uit het lijf en ...kent één der hoogtepunten uit haar bestaan. Hier uit de vergetelheid opgediept, afgestoft en naar waarheid vertelt. Is het te verwonderen dat in de drie verslagen die uit de lokale pers tot ons gekomen zijn (en in de POB Stadsbibliotheek, naast zoveel andere "Oostendse" documentatie zorgzaam bewaard worden en ter consultatie beschikbaar zijn) te lezen staat "Le Roi est radieux" ? Of dat de Duitse kolonie toeristen, opgesteld ter hoogte van de Kursaalhelling, door het dolle heen is wanneer hun "Kaiser" voorbijrijdt ? En hier denkt men dan, onwillekeurig maar terecht, aan de verschrikkingen van 1914-1918, aan de arrogantie van machtswellust van een uit de bol geslagen Duitsland.

Aan het Chalet aangekomen, bewees een bataljon van het Derde Linierement met Oostende als vaste legerplaats, de eer aan de gast, met muziek en vaandels onder bevel van een zekere kolonel RAHIER. En andermaal nam de Keizer de inspectie van de manschappen waar, zoals de militaire geplogenheden het willen, in het bijzijn van Koning Leopold II die reeds 25 jaar lang zijn sporen verdiend had. Zodra binnengetreden in het Chalet, verkleedden de prinsen en hun gezelschap zich in burgerkostuum. Een lunch werd opgediend : aan de ene dis waren vijf leden van Keizerlijke en Koninklijke bloede aangezeten (voor het eerst een gesprek onder "tien ogen"); terwijl hun gevolg, dertig personen in aantal, aan een andere tafel maar terzelfder tijd aanzat.

Vervolgens was op het "werkschema" van de Keizer voorzien dat 's middags vanaf 16.00 uur een groot concert, speciaal met Duitse muziek (een verzoek van de Keizer zelf), in het Kursaal zou aangeboden en bijgewoond worden. Uitvoerders waren enerzijds het als uitstekend gekende "Muziek der Gidsen", anderzijds het koor "Les Artisans Réunis", uit Brussel. De zaal was overvol en pas één uur later, rond 17.00 uur, arriveerden de Keizer, de Koning, de prinsen e.a. via de dijk in het Kursaal. Een reporter stipte aan dat hij, sinds de opening van dit tweede Kursaalgebouw in 1878, nog niet eerder een dergelijke massale volkstoeloop meegemaakt had.

Om 19.00 uur wachtte het hoge gezelschap het derde luik van het programma : een groot banket, aangeboden door de Koning, in de zalen van het zgn. "Casino" (de eerste verdieping van het Stadhuis).

De tafels waren slechts voor tachtig genodigden gedekt en de gastheer was Koning Leopold II in eigen persoon. Wie toen uitgenodigd was, heeft beslist voor de rest van zijn leven deze erkenning en bevestiging in zijn gevoel van eigenwaarde voelen natrillen. Vanaf 18.30 uur arriveerden de gasten en dit zeer selecte gezelschap verzamelde zich, in afwachting dat zij één voor één voorgesteld zouden worden door de Koning aan de Keizer, in de "Witte Zaal" (gelegen vóór de Feestzaal). Vermelden wij enkel onder de genodigden de notabelen van het stadsmagistraat : de heren MONTANGIE, burgemeester, en de schepenen Alfons PIETERS en LIEBAERT (elk om beurt is later burgemeester geworden !) alsook de leden van de gemeenteraad.

De vijf koninklijke kopstukken hadden zich inmiddels omgekleed (opnieuw een voor de gelegenheid passend militair uniform) en waren met moeite uit het Kursaal weggeraakt (Oostende, zijn inwoners en toeristen weten een warm onthaal te bereiden). Even na 19.00 uur worden de Keizerlijke en Koninklijke prominenten alsook hun gevolg afgezet aan het Grote Portaal van het Stadhuis. Weer is een enorme volksmenigte samen gedruimd, ditmaal op het Wapenplein en voor de vensters van de aanpalende gebouwen : alom hoerageroep, ovatie op ovatie begeleid de koetsen op hun weg naar het Stadhuis en het Casino. Graaf d'OULTREMONT, grootmaarschalk van het Hof, neemt de honneurs waar aan de voet van de Grote Trap en begeleidt de gasten in hun opgang

naar de eerste verdieping. "De Koning ontvangt" en geen geld, geen moeite, geen luxe ook, werd ontzien noch nagelaten om het prestige en de morele invloed van de Belgische Vorst kracht en effect bij te zetten bij de neef van over de Rijn. Woorden kunnen geen verslag, geen sfeerbeeld schetsen van wat toen aan het gebeuren was. Trouwens, één der meest bedreven biografen van Leopold II stipt ergens aan : "Sous sens da la grandeur a frappé tous les historiens" (G.-H. DUMONT, Leopold II, Paris 1990, p. 208).

Misschien toch nog even het menu opsommen ?

Potages

Consommé à la Royale
Orge à l'Allemande

Hors d'oeuvre

Relevés
Saumon sauce mousseline
Filet de boeuf à la Provençale

Entrées

Turban de filets de Reine à l'impériale
Ris de veau à la Montpensier
Aspic de pain de grives des Alpes

Sorbets à l'ananas

Entremets de légumes

Haricots verts à l'Anglaise
Petits pois

Roti

Poulardes, cresson
Paté de foie gras à la gelée

Entremets de douceur

Pêche à la Condé
Sicilienne à la glace aux framboises

Glaces

Milanaise, Chocolat
Fruits, Dessert
Compote

Het ging er strikt protocolair aan toe en men zat aan volgens stand en rang die men op dat ogenblik in de maatschappij innam. Het verslag waar wij gebruik van maken, vermeldt wel uitdrukkelijk dat er geen "toasts" (heildronken) uitgebracht werden. Dit gebruikt, nochtans courant bij staatsdiners (vroeger en ook heden nog), kwam nooit voor onder het bewind van Leopold II, maar wellicht had men nu de gelegenheid kunnen te baat nemen, aldus de reporter.

Wat mij wel verbaast, is het feit dat de "Hohenzollern" in de loop van de middag bezocht mocht worden door het publiek. Velen konden vertellen aan de maats of aan het vriendinnetje dat men aan boord van het jacht van de "Kaiser" geweest was : een buitenkans voor de vluggerds en de slimmerds !

Het vierde en laatste deel van het middag- en avondprogramma omvatte het bijwonen van een "lichtstoet", nog een verschijnsel dat bij onze voorouders zeer in trek was. Het was een heruitgave; ditmaal in Oostende en op uitdrukkelijk verzoek van koning Leopold zelf, van de optocht in Brussel n.a.v. het vijftiendste jubileum van de troonsbestijging op 21 juli 1865. Het kende daar een enorm succes bij de toeschouwers en de gezagdragers onder wie de Koning. De formule van dit défilé met fakkellicht en fanfarekorpsen werd uitgedacht en toegepast door een zekere heer POOTS, "lieutenant de place" in Brussel. Speciaal voor de gelegenheid waren ca. 2.000 mensen per trein overgebracht uit de hoofdstad om die avond te defileren zowel voor de Koning als voor de Keizer. Omstreeks 20.00 uur begonnen de diverse muziekkorpsen en manschappen zich te groeperen op het Wapenplein. Een half uur later worden de toortsen met magnesium en de lantarens aangestoken. Rond 21.00 uur werden de grote vensters die toegang verlenen op het balkon van het "Casino" opengezet en hunne Majesteiten werden zichtbaar voor de volksmassa. Ter ere van de gast werd het Duitse volkslied gezamenlijk door de deelnemende muziekkorpsen aangeheven en uitgevoerd. Daarop trok de lichtstoet vanaf het Wapenplein richting Louisastraat, Van Iseghemlaan, Vlaanderenstraat om op de "Markt" breeduit te defileren voor de Vorsten en de mensen, om dan verderop te belanden op de Dijk. Een grandioos zicht, te meer daar, waarschijnlijk bij wijze van officieuze inhuldiging, op het westerstaketsel een vuurwerk het gebeuren nog meer licht en kleur gaf! rond 22.30 uur werd de stoet ontbonden en de militairen vervoegden de kazerne. De stad zelf en haar bevolking bleef tot laat in de nacht geanimeerd, en nog tal van vreemdelingen waren, dikwijls tevergeefs, op zoek naar enige logies. Een zeer zelden beleefde toestand en een topweekend voor een badstad die toen reeds (1890) volop in Europa naam en faam genoot!

's Anderendaags, op zondagmorgen 3 augustus, begaf de keizer zich rond 09.00 uur naar zijn jacht om, bij afwezigheid van een aalmoezenier, zelf een protestantse zondagsofficie bij te wonen en voor te gaan. Er was nog weinig volk op de been in het centrum en aan de "Débarcadère". Na afloop onderhield Willem II zich met een ambtenaar van de Rijkskanselarij over allerlei staatszaken. Na in het salon van het schip wat gekeuvelde te hebben met Belgische en Duitse officieren, keerde de Keizer, onder inderhaast toegelopen grote publieke belangstelling, na 11.00 uur terug naar het Chalet. Om 13.00 uur werd een copieus middagmaal voorgeschoteld door de gastheer koning Leopold II.

Het afscheid was bepaald op 15.00 uur. Een kwartier vroeger verlieten de hofwagens het Koninklijk Chalet de eer werd door een afdeling van de troepen bewezen en hetzelfde ceremonieel werd in acht genomen als de dag tevoren. Ook nu reden de koetsen onder veel bijvalsbetuigingen, langs de dijk naar het Zeestation waar het jacht vertrekklare lag. Omstreeks 15.00 uur geeft de Keizer zelf het order voor de afreis, de boot maakt zich los van de kade, klokkengeluid en 101 kanonschoten brengen een eresaluut. Op commando roept de bemanning luidkeels en driemaal "Hoch" als een ultieme eerbetuiging aan onze Koning. Volk, veel volk is samengestroomd langs de kaden, op het staketsel, op de dijk. Eens buitengaats zet de "Hohenzollern" de loods af en kiest koers richting noordoost, waar ongeveer acht mijlen buiten de kust het Duitse eskader de Keizer opwacht, en gezamenlijk stomen de schepen op naar het eiland Wight en de Solent, naar koningin Victoria en haar verblijf "Osborne".

Men had er nauwgezet over gewaakt dat het bezoek van de keizer aan een klein land een neutraal, geen politiek karakter kende. Officieel was het een beleefdheidsbezoek aan familie, zonder meer. In oktober 1890 bracht koning Leopold II een tegenbezoek aan Duitsland, meer bepaald aan Potsdam, (niet veraf van Berlijn) maar dat valt buiten ons bestek.

Het "feesten" was niet afgelopen. De bevolking van Oostende wenste haar beschermer en weldoener naar behoren te eren ter gelegenheid van zijn vijftiendjarig ambtsjubileum. Er was al eerder, op 21 juli, een "lichtstoet" door de straten van Oostende getrokken maar algemeen werd betreurd dat de Koning op die datum, begrijpelijkerwijze, niet kon aanwezig zijn. Daarom werd ook

aan een heruitgave gedacht en ze greep plaats op maandagavond 4 augustus om 21.00 uur, ditmaal wel in aanwezigheid van de Koning en de Koningin.

Voorafgegaan door de muziekkapel van de plaatselijke "Burgerwacht" waren in de optocht ruim veertig Oostendse maatschappijen vertegenwoordigd. Om het geheel nog meer op te luisteren, waren artilleriesalvo's voorzien op het strand, voor het Koninklijk Chalet wanneer de stoet voorbijtrekt. Het Stadsbestuur maande alle inwoners aan hun huizen en de straten te bevlagen, vooral daar waar de optocht voorbij kwam. Vertrekpunt : de inrichting van de baden, de Wenenstraat (= Kemmelbergstraat), Koningstraat, het Koninklijk Chalet (stopplaats en spelen van de "Brabanconne"), Zeedijk, Vlaanderenstraat, Kapellestraat, Vanderzweepplaats, Fortuinstraat, Vrijhavenstraat, Oesterbankstraat, opnieuw Vanderzweepplaats (= Ernest Feysplein), Keizerslaan (Vindictivelaan), Sint Jorisstraat (= Dekenijstraat), Sint-Jozefplein (= verdwenen sedert de bouw van de nieuwe Sint-Petrus en Pauluskerk), Kaaistraat, Groentenmarkt (aan de oostzijde), Kapucijnenstraat, Langestraat, Louisastraat en Wapenplein waar de stoet ontbonden werd.

Weerom gaan wij te rade bij de lokale krant, ditmaal "La Saison d'Ostende". Het verslag biedt een goede weergave hoe onze voorouders er prijs op stelden om "hun" Koning waardig onder de ogen te komen en een passende hulde te brengen.

Zeker, de optocht op zaterdagavond, in "Brusselse" stijl, was mooi en geslaagd te noemen. Maar de eigen stoet, "op z'n Oostends" was qua mensen minder in aantal maar even merkwaardig en gemeend. De koning was nu wel in Oostende en "Hij" genoot zichtbaar. Leopold II had plaats genomen onderaan de grote trap van het Chalet waar hij het défilé aan zich liet voorbijgaan. Gezien verderop, van op het terras van het Kursaal, was het zicht werkelijk feeëriek te noemen, aldus de reporter van "La Saison d'Ostende".

Een overvloed van lichten en lichtstralen, plots uitkomend op de Zeedijk : een charmant effect van wel "duizend" lichtjes. Men speelde voor eigen volk en het was een dankbaar publiek dat het applaus niet spaarde. Zo oogstten de repliek van een zeer grote vis en het flinke voorkomen van de "scheepsjongensschool" heel wat bijval. Op het einde van de fel toegejuichte optocht trok een allegorische transparant algemene aandacht met als motief : De stad Oostende die het borstbeeld van Leopold II kroont voorzien van een onderschrift : "Aan zijn welbeminde soeverein, het dankbare Oostende". Dit werd beaamd door kreten als "Leve de Koning", hoerageroep en handengeklap.

Leopold II toonde duidelijk merkbaar zijn interesse voor het hele gebeuren. Meermalen deed hij navraag wie en wat de maatschappijen waren en inhielden. Hij uitte zijn genoegen en ongeveinsde belangstelling verscheidene malen aan de heren leden van het College van Burgemeester en Schepenen, i.c. de heren MONTANGIE, PEETERS en LIEBAERT. De apotheose was natuurlijk de allegorische hulde die daareven ter sprake kwam. De koning liet de heer Léon THOMAS, gemeenteraadslid en tevens "hoofdman" (= voorzitter) van de oudste in jaren bestaande maatschappij, de schuttersgilde "Sint Sebastiaan", bij zich roepen en drukte zijn gevoelens van erkentelijkheid uit t.o.v. deze volkshulde. Zeer gevoelig voor deze blijken van medeleven en waardering voor zijn persoon en de Koninklijke Familie, verzekerde Leopold II dat :

"(...) Hij alles zal doen wat mogelijk is ten bate van Oostende, zijn geliefde verblijfplaats. Ik ben één der getrouwen van Oostende, bij elk seizoen dat aanvangt, kom ik met de eerste verlofgangers aan en ik blijf in Oostende als één van de laatste van al. En telkens weer kom ik graag terug naar Oostende !".

OPROEP AAN DE HISTORISCH GEÏNTERESSEERDE JONGEREN : WIE KOMT ER ONS VERVOEGEN ?

Momenteel zijn wij bezig met de stichting van een vereniging voor jongeren die geïnteresseerd zijn in geschiedenis, vooral van Oostende.

Samen met een aantal jongeren van 14 jaar tot ca. 23 jaar willen wij op attractieve wijze de Stad aan Zee en haar geschiedenis bestuderen en er creatief mee omspringen. Daarnaast plannen wij ook bezoeken aan en uitstappen naar musea, speciale tentoonstellingen en andere culturele activiteiten in en buiten Oostende.

De jongerenvereniging wordt gesticht binnen de "De Plate", maar zal autonoom opereren en kan rekenen op de steun van het Stadsarchief van Oostende.

Alle jongeren die actief willen meewerken aan een dergelijke vereniging, die bepaalde ideeën hebben voor bepaalde activiteiten of er gewoon meer willen over weten, kunnen vrijblijvend contact opnemen met :

Frederic LOGGHE, Onafhankelijkheidstraat 52, 8400 Oostende
Tel en fax : 059/80369.42

Claudia VERMAUT, archivaris, Stadhuis, Vindictivelaan 1, 8400 Oostende
Tel. 059/80.55.00 – fax 059/80.65.47

VERBETERING

De hoofdredacteur, Uw dienaar, heeft in het artikel "Overnachten in Oostende : 1851-1860 van Y. VAN HYFTE (Tijdschrift De Plate nr. 4, april 1999, blz. 91) vergeten twee bronvermeldingen aan het artikel toe te voegen.

Gelieve dus de volgende verwijzingen toe te voegen.

- (1) Nogal zeldzaam. Aanwezig in de Koninklijke Bibliotheek Albert I. Melding van dhr. Jean Marie BEKAERT.
- (2) Zie : O. VILAIN : "Een overzicht van de 19de eeuwse Oostendse porseleinkaarten "Ostendiana IV, 1982, p. 147 e.v.
Zie : G. DE VENT : "Zee en Duinen. Kusttoerisme in de 19 eeuw" 1991 deel Oostende.

Jean Pierre FALISE